

Reactienota

Het weer verandert, Utrecht verandert mee

Visie Klimaatadaptatie en
Visie Water en Riolering
September 2021

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1 Samenvatting aanpassingen in visies	4
2 Reacties op het concept Visie Klimaatadaptatie	9
3 Reacties op het concept Visie Water en Riolering	21

Bijlagen

1. Inspraakbrief HDSR Visie Klimaatadaptatie
2. Antwoordbrief Visie Klimaatadaptatie aan HDSR
3. Gespreksverslag HDSR
4. Gespreksverslag Provincie Utrecht
5. Inspraak Waternet
6. Antwoordbrief aan Waternet
7. Inspraak NMU
8. Antwoordbrief aan NMU
9. Inspraak HDSR Visie Water en Riolering
10. Antwoordbrief Visie Water en Riolering aan HDSR

Inleiding

In de Visie Klimaatadaptatie Utrecht staat hoe we de stad aanpassen aan het veranderend klimaat. Dit willen we in 2050 hebben behaald. Voor de Visie Water en Riolering betekent dit dat we voor het water- en rioleringssysteem in Utrecht streven om het systeem gezond, robuust en toekomstbestendig te houden. Daarbij willen we dat iedereen hiervan profiteert en hieraan bijdraagt.

Inspraak is- naast dat het ook wettelijk verplicht is – noodzakelijk voor de gemeenteraad om alle belangen te kennen en een goede afweging te maken bij besluitvorming. Met inspraak worden inwoners en stakeholders in het algemeen betrokken bij het voorbereiden, vormen en uitvoeren van beleid van de overheid. Daarnaast worden door de reacties en kennis van inwoners en stakeholders de plannen beter.

De Visie Klimaatadaptatie en de Visie Water en Riolering hebben gelijktijdig van 17 juni t/m 29 juli 2021 ter inzage gelegen. Beide visies zullen ook gelijktijdig door de raad worden vastgesteld, omdat er een grote samenhang is tussen beide stukken. Inwoners, ondernemers, stakeholders, belangengroepen en andere belanghebbenden hebben in die periode kunnen reageren op beide concepten. In de periode hebben we 29 reacties ontvangen op de Visie Klimaatadaptatie en 3 reacties op de Visie Water en Riolering. In deze reactienota zijn alle inspraakreacties opgenomen en beantwoord.

De leidraad voor participatie kent drie participatieniveau 's: raadplegen, adviseren en co-creëren. Voor de beide visies hebben we gekozen voor 'raadplegen'. Zowel de Visie Klimaatadaptatie als de Visie Water en Riolering zijn strategische nota's met een horizon tot 2050 waarin de ambitie, uitgangspunten en plan van aanpak van een klimaatbestendig en waterrobuust Utrecht zijn opgenomen. Het betreft de gehele stad. De aanpak 'raadplegen' houdt in dat de gemeente vraagt om meningen, ervaringen en ideeën. De gemeente bepaalt de agenda en gebruikt waar mogelijk de reacties van betrokkenen bij het vervolgproces. De reacties zijn voor de gemeente niet bindend. De beide visies worden onderdeel van de gemeentelijke omgevingsvisie en daarvoor is de inspraakprocedure op de plannen na vaststelling door college.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk is beschreven tot welke aanpassingen de inspraakreacties hebben geleid, een toelichting op de belangrijkste inspraakpunten en een samenvatting van de reacties op sociale media. Verder zijn de belangrijkste punten uit de gesprekken met de partners opgenomen. In hoofdstuk 2 zijn de inspraakreacties voor de Visie Klimaatadaptatie met antwoord opgenomen in een tabel en in hoofdstuk 3 is dit voor de Visie Water en Riolering gedaan. In de bijlagen staan de inspraak- en antwoordbrieven en gespreksverslagen met partners.

1 Samenvatting aanpassingen in visies

De beide visies zijn op diverse punten aangevuld en punten die meerdere keren werden benoemd zijn in dit hoofdstukken uitgebreid beschreven. In onderstaande tabel staan de belangrijkste fysieke wijzigingen op basis van de inspraak:

Visie Klimaatadaptatie

Paragraaf 1.2	Relatie en samenhang tussen Visie Klimaatadaptatie en Visie Stadswater is benoemd
Paragraaf 2.1.2	Kwetsbaarheid als het stedelijk watersysteem niet meer water kan afvoeren via de Vecht en het Amsterdam-Rijnkanaal is toegevoegd
Paragraaf 2.1.5, alinea Biodiversiteit	Kwetsbaarheden voor oppervlaktewater zijn benoemd
Paragraaf 3.1, alinea Onderbouwing vasthouden regenwater	De onderbouwing bij 90% water vasthouden doelstelling is aangevuld met mm berging. De ambitie om bij locaties 45-70 mm op te leggen indien het verhard oppervlak met minimaal 500 m2 wordt vergroot en bij hoogstedelijke gebiedsontwikkeling is toegevoegd
Paragraaf 4.2, alinea we houden het hoofd koel	Zijn de voorkeuren voor bomen, groene gevels toegevoegd ten opzichte van het gebruik van airco's.
Paragraaf 4.2, alinea we houden de stad leefbaar	Het beperken van de gevolgen van overstroming is toegevoegd.
Paragraaf 4.4, alinea gevolgebepaling	Uitwerking van laag 2: voorkomen door ruimtelijke ontwikkelingen is aangevuld
Paragraaf 4.4, alinea klimaatadaptatieparagraaf	De rol van HDSR en samenwerking hierin is toegevoegd
Hoofdstuk 5	Toegevoegd de belangrijkheid van maatschappelijke baten, maar ook dat deze nog niet zijn meegenomen in de rekenmethode, omdat dat die er nog niet is

Visie Water en Riolering

Paragraaf 1.3	Is een beschrijving van de inspraakprocedure toegevoegd
Paragraaf 2.4	De kwetsbaarheid toegevoegd als het stedelijk watersysteem van de stad Utrecht bij extreme neerslag niet meer water kan afvoeren via de Vecht en het Amsterdam-Rijnkanaal
Paragraaf 3.4, alinea circulaire opgave	Opgave toegevoegd dat dit ook betekent dat het water- en rioleringssysteem natuurinclusief is, ofwel geschikt voor planten en dieren.
Paragraaf 3.4, alinea hergebruik van bagger	Toegevoegd dat het gaat om hergebruik van schone bagger, wat aan de criteria voor hergebruik voldoet.
Paragraaf 3.6, onderwerp waterkwaliteit	Toegevoegd dat we naast de Utrechtse soorten die we willen behouden en stimuleren ook soorten hebben die we bestrijden.
Paragraaf 5.1.1	Toegevoegd dat we binnen de bebouwde kom bij nieuwbouwonwikkelingen geen alternatieve decentrale verwerkingsvormen voor afvalwater (nieuwe sanitatie genoemd) gaan onderzoeken, omdat wij de centrale zuivering de meest doelmatige plek vinden om afvalwater te zuiveren en energie en grondstoffen terug te winnen.

	Buiten de bestaande bebouwde vinden we onderzoeken naar de haalbaarheid van alternatieve decentrale zuiveringen wel de moeite waarde.
Paragraaf 5.1.2	Toegevoegd wanneer we in plaats van rioolvervanging relining (het constructief versterken van een rioolbuis) kunnen toepassen.
Paragraaf 5.1.2	Expliciet aangegeven dat we ons bij vervanging inspannen om onze objecten en systemen te laten voldoen aan de dan geldende doelstellingen voor de maatschappelijke opgaves zoals klimaatadaptatie, circulair, duurzame energie en natuurinclusief.
Paragraaf 5.2.1	Een extra argument toegevoegd in welke situaties we mogelijk niet afkoppelen, namelijk dat het hemelwater dat op het riool wordt geloosd dermate vervuild is dat het terugbrengen in de bodem of oppervlaktewater zonder zuiveringsstap onverantwoord is.
Paragraaf 5.2.1	Bij de voorkeursvolgorde toegevoegd dat infiltratie ook de voorkeur heeft boven lozing op oppervlaktewater vanwege de zuiverende werking van de bodem en het beperken van de piekafvoer bij extreme neerslag.
Paragraaf 5.2.2	Is toegevoegd in welke situaties we bij ontwikkellocaties een hogere bergingsnorm (kunnen) opleggen dan de gangbare 15 mm behorende bij de doelstelling om minimaal 90% van de jaarlijkse neerslag vast te houden.
Paragraaf 5.4.3	Als uitgangspunt toegevoegd dat wij voor het aanplanten en maaien van watergangen en oevers conform ons zelfbeheerbeleid ervoor open staan om dit onderhoud te laten uitvoeren door bewoners, omdat die meer maatwerk kunnen leveren.

Mitigatie versus adaptatie

Het punt dat we als stad klimaatneutraal moeten worden werd veelvuldig benoemd bij de inspraak Visie Klimaatadaptatie. Zo werd er aangegeven dat de gemeente Utrecht zich niet alleen moet richten op het aanpassen aan het veranderende klimaat, maar ook actief klimaatverandering tegen moet gaan. Het tegengaan van klimaatverandering valt onder de noemer mitigatie en aanpassen onder adaptatie. Klimaatverandering is een feit, daar ontkomen we niet aan, dus moeten we ons op een veranderend klimaat aanpassen. In de Visie Klimaatadaptatie is de keuze gemaakt om alleen in te gaan op adaptatie. Mitigatie valt binnen andere beleidsvelden, zoals de energietransitie en circulaire economie. Dat betekent niet dat er geen samenhang is, want die is er zeker. We werken parallel aan de beide opgaven. Maatregelen in adaptatie zoals ontharding en vergroening dragen ook bij aan mitigatie. Echter wordt in deze visie alleen de adaptatieopgave beschreven.

IPCC

In augustus 2021 is het [6de IPCC-rapport](#) uitgekomen, hierin wordt de urgentie tot adaptatie wederom duidelijk. De bevindingen uit het 6^e IPCC-rapport zijn nog niet meegenomen in de visie. In de visie is uitgegaan van de klimaatscenario's die het KNMI in 2014 heeft gepubliceerd. In oktober 2021 komt het KNMI met het Klimaatsignaal '21 en dit is de Nederlandse duiding van het IPCC-rapport. Medio 2023 komen de nieuwe Nederlandse klimaatscenario's uit, die op het nieuwste IPCC-rapport zijn gebaseerd. Op basis van de klimaatscenario's '23 voeren we vervolgens nieuwe stresstesten uit. Hieruit zal blijken of we aanpassingen op de klimaatadaptatiedoelstellingen en daarmee de Visie Klimaatadaptatie willen doen.

Tussendoelen en indicatoren

In verschillende inspraakreacties werden er zorgen geuit over het ontbreken van concrete tussendoelen en indicatoren. Deze zijn nodig om te kunnen evalueren of we op schema liggen om de doelen te halen. Het formuleren van goede, realistische, tussendoelen is nog in ontwikkeling en is onderdeel van de uitvoering van de visie. Het formuleren van goede indicatoren is echter ingewikkeld. Ook landelijk zijn nog geen bruikbare indicatoren geformuleerd, die jaarlijks te actualiseren zijn. De

meest gehanteerde indicatoren zitten in de stresstesten, maar het is niet realistisch om die elk jaar uit te voeren. Op dit moment hanteren wij al een aantal indicatoren voor water en groen in het Duurzaamheidsverslag. Deze gaan over de hoeveelheid groen en water per huishouden en het aantal hectare dat ieder jaar wordt afgekoppeld. Wij kijken ieder jaar of bijstelling of aanvulling op de indicatoren nodig is. Wij zijn aangehaakt bij de (landelijke) onderzoeken naar indicatoren en blijven dit doen. Wanneer dit leidt tot indicatoren, dan zullen we die zeker gaan gebruiken.

Flora en fauna

In diverse inspraakreacties zijn diverse punten ingebracht met relatie tot flora en fauna en biodiversiteit. Het betrof met name onderwerpen die gemist werden. Deze hebben we waar nodig toegevoegd. Zo hebben we in de Visie Klimaatadaptatie de gevolgen benoemd van klimaatverandering voor de oppervlaktewaterkwaliteit en daarmee voor flora en fauna expliciet. In de Visie Water en Riolerings hebben we onderwerpen explicieter benoemd, bijvoorbeeld de bestrijding van exoten, zelfbeheer en de opgave om onderhoud, vervangingen en verbeteringen ook natuurinclusief uit te voeren.

Sociale media

Bij de ter inzagelegging van de visies is er de mogelijkheid geboden om via sociale media te reageren. Hierbij de rode draad van de reacties op sociale media. Op Instagram is gevraagd wat voor inwoners hordes er zijn om klimaatbestendig te worden. Ook zijn er wensen en ideeën opgehaald. Hieruit blijkt dat huurders het moeilijker vinden om maatregelen te nemen. Ze willen vaak wel, maar weten niet hoe ze bijvoorbeeld een groen dak kunnen realiseren. Ze zijn afhankelijk van de verhuurder en/of eigenaar en deze wil niet altijd meewerken. Verder zie je dat het voor VVE's ook een drempel is om bijvoorbeeld een groen dak aan te leggen. De kosten van een groen dak wordt ook genoemd als horde. Verder wil men graag geveltuintjes, maar in de praktijk blijkt dat vaak lastig door smalle stoepen en vernielingen. Ze willen graag weten wat wel en niet mag ten aanzien van geveltuinen. Inwoners kwamen ook met de maatregel die in de visie wordt genoemd, minder tegels en meer groen.

Een praktische drempel is: hoe maak ik een balkon klimaatbestendig. Bij tuinen is het vaak wel duidelijk: bomen en groen aanplanten en verharding eruit. Ook willen mensen graag een groene gevel, maar gaan zij er van uit dat de stoep te smal is. De opgehaalde reacties via de sociale media gebruiken wij om in de uitwerking van de visie maatwerk te leveren. In de communicatiecampagne kan extra aandacht gegeven worden aan het realiseren van geveltuinen en een klimaatbestendig balkon. Ook wordt er gekeken op welke wijze wij kunnen ondersteunen bij het realiseren van groene daken als inwoners dit willen.

Partners

Tijdens het opstellen van de visies en de inspraak zijn diverse partners betrokken. Tijdens de inspraak hebben we gesprekken gevoerd met het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden, Provincie Utrecht en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht/Waternet. Daarnaast hebben we een uitgebreide inspraakreactie van de Natuur en Milieufederatie Utrecht ontvangen.

In de bijlagen zijn de inspraakbrieven van HDSR, Waterschap AGV/Waternet en NMU opgenomen. Ook is er een gespreksverslag van het overleg met de Provincie Utrecht opgenomen. De inspraakbrieven zijn per brief beantwoord en opgenomen als bijlagen bij de reactienota. Alle partners geven aan graag te willen samenwerken met de gemeente om Utrecht klimaatbestendig en waterrobuust te maken en wij gaan deze samenwerking graag aan. Zoals wij al aangeven in de Visie Klimaatadaptatie, we kunnen het niet alleen.

Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden (HDSR)

HDSR heeft aparte reacties gestuurd op beide visies.

Visie Klimaatadaptatie

HDSR: "Complimenten voor de Visie Klimaatadaptatie het is een concreet, leesbaar en ambitieus document geworden".

HDSR heeft in hun gesprek en inspraak aangegeven dat zij graag bij waterberging concrete ambities in mm zien en de ambitie (40 mm-70 mm) te formuleren. Wij hebben als basis de doelstelling 90% neerslag vasthouden en deze is leidend. Wij hebben het volgende aangepast en toegevoegd:

Als doelstelling streven we ernaar om minimaal 90% van de jaarlijkse neerslag vast te houden via de eerste drie stappen. Bij de meest gangbare bodemopbouw en infiltratiecapaciteit in Utrecht betekent dit dat er een bergingsvoorziening nodig is met de inhoud van 15 mm (15 liter per m²) over het aangesloten verharde oppervlak. Hiermee vergroten we de sponswerking van de stad en voorkomen we schade door droogte.

De grens van 90% hanteren we omdat als je meer dan 90% wil vasthouden er relatief hoge investeringen gedaan worden voor voorzieningen die bijna nooit nodig zijn. De kosten wegen in dat geval niet meer op tegen de baten. Een vergelijkbare doelstelling is gehanteerd bij de ontwikkeling van de wijk Leidsche Rijn.

In specifieke gebieden hanteren we een hoger percentage berging van de jaarlijkse neerslag. Daar zetten we in op een hogere berging van 45 tot 70 mm. Deze gebieden zijn locaties waar de verharding met meer dan 500 m² toeneemt. Ook bij de te transformeren hoogstedelijke gebieden, met weinig beschikbare openbare ruimte voor waterberging, leggen we een hogere bergingseis op bij de bouwkavels. In die gebieden is dan, bij de meest gangbare bodemopbouw (conform de richtlijnen van HDSR) een infiltratievoorziening met een inhoud van 45 liter hemelwater per m² aangesloten verharding of een alternatieve waterberging vereist. De keuze om in te zetten op een hogere berging voor het vasthouden van de jaarlijkse neerslag nemen we in overleg met waterschap en provincie bij de vaststelling van het programma van eisen voor een specifiek gebied.

Visie Water en Riolering

HDSR geeft aan dat de juiste accenten in de visie gelegd worden voor een waterrobuuste, duurzame en gezonde leefomgeving en dankt de gemeente voor het betrekken van HDSR bij het tot stand komen van de Visie.

HDSR uit ook hier haar zorgen over de te lage ambitie op het gebied van waterberging bij nieuwbouw. Dit heeft geleid tot dezelfde aanpassingen als in de Visie Klimaatadaptatie (zie verder de reactie bij Visie Klimaatadaptatie). Daarnaast uit HDSR haar zorgen voor de gevolgen van het volledig ontvlechten van het afvalwater- en hemelwatersysteem voor de oppervlaktewaterkwaliteit als gevolg van vervuild hemelwater of foutieve vuilwateraansluitingen op het hemelwatersysteem. Wij delen de conclusie dat dit onderwerp in de inspraakversie onvoldoende benoemd is en hebben dit onderwerp toegevoegd, bijvoorbeeld door bij de criteria die bepalen of ontvlechten mogelijk is ook de kwaliteit van het afstromende hemelwater als criterium op te nemen. Tevens hebben we n.a.v. de inspraakreactie van HDSR ons standpunt m.b.t. nieuwe sanitatie (het lokaal zuiveren van afvalwater) opgenomen. Te weten te onderzoeken bij uitbreidingen buiten de bebouwde kom, niet de voorkeursoplossing bij nieuwbouw of herontwikkeling binnen de bebouwde kom.

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV)/Waternet

Waternet, namens het waterschap Amstel Gooi en Vecht, complimenteert de gemeente Utrecht met de Visie Klimaatadaptatie Utrecht en de Visie Water en Riolering.

AGV geeft aan raakvlakken met de “Afspraken Klimaatadaptief Bouwen” van de Provincie Utrecht te zien. Hierin zijn prestatie-eisen opgenomen voor hitte, droogte, wateroverlast, biodiversiteit & natuurinclusiviteit, bodemdaling en gevolgenbeperking van overstromingen. Dezelfde thema's die in de Visie Klimaatadaptatie staan. AGV adviseert de gemeente Utrecht om deze prestatie-eisen over te nemen in de Visie Klimaatadaptatie en de Visie Water en Riolering.

Wij herkennen dat de doelstelling in onze visies afwijkt van op de prestatie-eis voor wateroverlast voor berging eigen terrein. Wij hebben in diverse herinrichtings- en nieuwbouwprojecten geprobeerd de hoge waterbergingseis te realiseren. Wij constateren daarbij dat dit ruimtelijk forse consequenties heeft en daarbij tot aanzienlijk hogere investeringskosten leidt. Daarnaast zijn wij van mening dat het in hoog stedelijk gebied vaak doelmatiger en robuuster is om de extra waterberging te concentreren in robuuste groen- of oppervlaktewaterstructuren in de openbare ruimte. Wij houden daarom vast aan onze eigen doelstelling, maar hebben wel de mogelijkheid toegevoegd dat we in specifiek aan te wijzen locaties een hogere waterbergingseis op eigen terrein kunnen opleggen en dat dit in elk geval geldt bij ontwikkellocaties die leiden tot een aanzienlijke toename van het verhard oppervlak.

Als gemeente zijn wij actief betrokken bij het opstellen van de 'Afspraken Klimaatadaptief Bouwen'. Op dit moment gaan wij na wat de afspraken betekenen voor de gemeente Utrecht en onze opgave klimaatadaptatie. Daarom hebben wij besloten om het convenant nu nog niet te ondertekenen, maar eerst onze lokale ambitie en doelstellingen in de Visie Klimaatadaptatie bestuurlijk te laten vaststellen. Vervolgens zullen wij besluiten of wij het convenant met 'Afspraken Klimaatadaptief Bouwen' ondertekenen en in hoeverre wij de hierin opgenomen afspraken overnemen in onze lokale regelgeving.

Provincie Utrecht

De provincie is blij verrast met de visies, vooral de mate van concreetheid, de keuze van financiering en de lange termijn. Volgens de provincie kan dit een voorbeeld voor andere gemeenten in de regio zijn. Het geeft mogelijkheden en kan helpen in de discussie. Ze zien mogelijkheden om samen te werken op diverse projecten bijvoorbeeld coolregion project. De visies geven aanknopingspunten waar de gemeente en de provincie kunnen samenwerken.

Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) op de Visie Klimaatadaptatie

NMU onderschrijft de hoge ambities onderschreven. Zij vindt het positief dat Utrecht kiest voor vergroenen van de stad en het vergroten van de sponswerking. Aandachtspunten zijn het ontbreken van de concrete uitwerking van de ambities. Er zijn geen tussendoelen benoemd en geen indicatoren. Monitoring is hierdoor moeilijk en eventuele bijsturing. De doorwerking in de Visie Klimaatadaptatie is in de hierboven aangegeven paragraaf tussendoelen en indicatoren beschreven.

Verder kwam zowel bij NMU als MCU het punt over gebruik airco's. In de Visie Klimaatadaptatie geven we aan dat dit niet wenselijk is, omdat het naast een groot energieverbruik ook de openbare ruimte verwarmd. Wij hebben in de Visie Klimaatadaptatie alternatieven aangegeven, zoals zonwering, bomen, groene gevels en daken. Als suggestie geeft NMU aan dat hier een voorkeursvolgorde wenselijk is, waarbij de laatste keuze airco's zijn. Dit vinden wij een goed idee en willen dit bij de uitvoering van klimaatadaptatie meenemen en verder uitwerken in relatie tot het klimaatbestendig bouwen/maken van woningen.

NMU heeft de verder de volgende ideeën, zoals gebruik maken van de klimaatambassadeurs, actieve vrijwilligers, van het duurzame daken en servicepunt. Daarnaast een rol spelen in wijk- en buurtprojecten, communicatie en bewustzijn op vergroening en klimaatbestendige inrichting.

2 Reacties op het concept Visie Klimaatadaptatie

Visie Klimaatadaptatie

Reactie belangstellenden op concept

Hieronder wordt de inhoud van de inspraakreacties vermeld. Alle persoonlijke en adresgegevens zijn geanonimiseerd

Antwoord

- 1 Wij hebben kennisgenomen van de conceptvisie klimaatadaptatie, een ambitieus document wat zeker onze instemming heeft.
- Graag willen wij reageren op de wijze om inwoners te betrekken zoals beschreven in paragraaf 4.3.2. Inwoners die zoals beschreven onmisbaar zijn voor klimaatadaptatie. Toch ademt deze paragraaf een afwachtende houding uit.
- Bewoners krijgen op allerlei wijze informatie en advies aangeboden waarbij het afwachten is of bewoners tot actie overgaan. Ontzorgen als instrument om bewoners tot actie te bewegen is nauwelijks uitgewerkt. En het is juist ontzorgen dat hand in hand met bewustwording de motor is om tot significante resultaten te komen.
- Ook ontbreekt het aan slagkracht omdat het beleid zich vooral lijkt te richten op individuele bewoners en zich beperkt tot privé tuinen.
- Onze oplossingen:
- Het is belangrijk toe te voegen op welk wijze bewoners kunnen bijdragen aan de openbare ruimte om deze te ontharden en te vergroenen. Er is inmiddels ervaring opgedaan met vergroenen van de openbare ruimte door bewoners in de wijk Voordorp en Veemarkt met als resultaat de aanleg van 165 geveltuinen, 50 nieuwe groenvakken en veel groene boomspiegels in zelfbeheer.
- Uitgangspunt van dit verkregen resultaat is bewoners te verleiden, zodat zij de openbare ruimte (lees: bestaande en nieuwe groenvakken, boomspiegels en geveltuinen) als een verlenging van hun eigen tuin ervaren. Bewoners die 'eigenaarschap' ervaren nemen daar verantwoordelijkheid voor.
- Ontzorgen en 'eigen keuze plantenpakket', is hierbij de sleutel voor succes, waarbij de tegenprestatie zelfbeheer is (wat idealiter dan niet meer als zelfbeheer beschouwd wordt). Onder ontzorgen en eigen keuze wordt verstaan dat grootte van aan te leggen groenvak in overleg gaat met bewoner, deze aangelegd wordt door gemeente en bewoner keus krijgt tussen verschillende soorten bij- en vlindervriendelijke plantenpakketten met aanplant

In de visie is op hoofdlijnen beschreven wat de rol van inwoners is. De wijze waarop is niet uitgeschreven. Dit is op de website van de gemeente deels beschreven, maar daarnaast zijn er ook vele websites die aangeven wat bewoners kunnen doen. We gaan in de uitvoering op projectniveau uitwerken hoe we inwoners beter kunnen betrekken, ontzorgen en stimuleren om maatregelen te nemen. We nemen jullie aanbevelingen hierin zeker mee.

De inspraakreactie heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.

	instructies. Levering van planten geschiedt door gemeente waarna bewoners met het plantadvies zelf planten. <u>Slagkracht en kostenefficiëntie kunnen worden vergroot door <i>het beleid te richten op straat- en wijkaanpak, samen met bewoners.</i></u> Een strategisch goede keuze kan zijn als de gemeente (in overleg met een buurtinitiatief) een straat kiest, die bv kan passen in een groene wandelroute met goede mogelijkheden voor ontharding met nieuwe groenvakken/geveltuinen. Als eerste wordt geïnventariseerd waar bewoners zelfbeheer willen. <u>Tegelijkertijd wordt elke eigenaar die een stenen privé tuin heeft uitgenodigd om mee te doen</u> onder vergelijkbare voorwaarden. Het deel waar geen groen zelfbeheer mogelijk is komt in handen van onderhoud door gemeente. Daar waar zinloze verharding niet omgezet kan worden naar een groenvak vormt open bestrating een alternatief. Belangrijke voorwaarden bij deze aanpak zijn: - Een vast aanspreekpunt bij Wijkservice & Onderhoud dat bekend wordt voor bewoners en in de wijk zichtbaar aanwezig is. - Een op te stellen lijst en plattegrond van alle potentiële onthardingsvakken met inventarisatie welke in aanmerking komen voor groen zelfbeheer, groen gemeentebeheer en open bestrating. - Beschikbaarheid van lijsten van sterke bij- vlindervriendelijke planten en heester soorten. Niet noodzakelijk maar belangrijk kan zijn een groen wijkinitiatief van bewoners die dit proces faciliteren.	
2	Uw plannen in de visie zijn ontoereikend en de doelstelling moet gehaald worden in 2030, niet in 2050. U heeft toch zelf de noodtoestand uitgeroepen? GEEN VERGUNNINGSVRIJE UITBOUW MEER VAN 4 METER Ik wil uw aandacht vragen voor het volgende: bij vrijwel alle verkochte huizen in mijn wijk (Tuindorp) wordt door de nieuwe eigenaren vergunningsvrij 4 meter uitgebouwd. Het is eerder de regel dan de uitzondering geworden. Voorts maken ze grote terrassen en gigantische overkappingen om onder te zitten op hun lounge meubilair. Mijn nieuwe burens achter en links hebben in één jaar tijd effectief 70% van hun achtertuin teniet gedaan. Dit is een tendens van een nieuwe generatie, waarvoor de eeuwenoude huizen kennelijk nooit groot genoeg zijn.	De Visie Klimaatadaptatie gaat over het aanpassen aan het veranderende klimaat en niet over het tegengaan van klimaatverandering, dat betreft mitigatie. Het gemeentelijk beleid om klimaatverandering tegen te gaan wordt onder andere vastgelegd in de opgaven energietransitie en circulaire economie. In de Visie Klimaatadaptatie is gekozen voor het jaar 2050 om klimaatbestendig te zijn omdat dit landelijk is afgesproken tussen landelijke, regionale en gemeentelijke overheden. Wij sluiten ons hierbij aan en willen dit realiseren door vanaf nu alle werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen klimaatbestendig te maken. In de Visie geven wij aan dat de gekozen ambitie geen verboden of verplichtingen zijn, maar uitgaan van het goede voorbeeld geven en voor het stimuleren en faciliteren van de inwoners. De inspraakreactie heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.

	Dit is funest voor de stad. Geen groen meer, geen dieren, geen bomen, nóg meer waterafvoer via het riool, hitte, droogte.... Hoeveel groene aarde zal er verloren gaan wanneer in de komende decennia elk verkocht huis met 4 meter vergunningsvrij wordt uitgebouwd? MAAK UITBOUWEN MET ONMIDDELIJKE INGANG ONMOGELIJK EN ILLEGAAL. Er is nog een andere reden waarom dit van groot belang is. Door bezuinigingen kan de gemeente zelf geen toezicht meer houden op de uitbouwen. Daarom is het vergunningsvrij geworden. Dat leidt nu al tot hele grote problemen. Je mag ook de constructie van een huis vergunningsvrij veranderen. Overal waar dit gebeurt hebben burens overlast met gescheurde muren en andere ellende. Als de gemeente geen geld meer heeft voor het verstrekken van vergunningen en het controleren op degelijke bouw, dan moet je het niet vergunningsvrij maken maar juist het omgekeerde: het voortaan verbieden. En helemaal gezien de acute klimaatproblemen lijkt me dit een héél gemakkelijke en voor de hand liggende maatregel.	
3	Twee jaar geleden - 12 juli 2019 – riep de gemeenteraad van Utrecht de klimaatnoodtoestand uit. De Raad gaf aan het college van Burgemeester en Wethouders de opdracht zich maximaal in te spannen om de opwarming van de aarde zoveel mogelijk te beperken. Twee jaar later, is de daad, ondanks diverse reminders van diverse milieuorganisaties waaronder Extinction Rebellion, nog steeds niet bij het woord gevoegd! Visie Klimaatadaptatie Op 17 juni 2021 is de Visie Klimaatadaptatie uitgebracht. In deze visie staat welke maatregelen de gemeente Utrecht wil nemen om de stad voor te bereiden op het veranderende klimaat. De notitie gaat in op de risico's van klimaatverandering, waaronder hitte, droogte, wateroverlast, overstroming en afname van planten en dieren (biodiversiteit). De heer Diepenveen, wethouder openbare ruimte, heeft aan inwoners van Utrecht gevraagd input te leveren op deze visie en mee te helpen aan realisatie ervan. Als betrokken én bezorgde inwoner van de stad Utrecht, doe ik dat graag. Hieronder kunt onze reactie lezen. Klimaatverandering = klimaatcrisis Helaas zijn de door de gemeente Utrecht geformuleerde visie en voorstellen volstrekt onvoldoende om een optimale klimaatadaptatie te realiseren. Mijn belangrijkste bezwaar is, dat de visie uitgaat van een klimaatbestendig 2050. Als dan pas alle kwetsbaarheden die op ons afkomen zijn aangepakt, is het te laat.	Net als u willen we zo snel mogelijk naar een klimaatneutrale stad. Daarvoor werken we nu samen met onze partners en bewoners aan projecten om energie te besparen, duurzame energie op te wekken en nemen we stappen om buurt voor buurt over te gaan op duurzame manieren van koken en verwarmen. Dit vraagt van iedereen inspanningen die binnen zijn of haar mogelijkheden liggen. Hoe wij bewoners hierbij helpen en hoe bewoners ons hierbij (kunnen) helpen is te vinden op Energie Gemeente Utrecht, https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/duurzame-stad/energie/. De klimaatverandering is een feit, we moeten ons voorbereiden op een veranderend klimaat. Met deze visie klimaatadaptatie geven we invulling aan de aanpassingen die we in de stad moeten gaan doen aan het veranderde klimaat, waarop we ons ook moeten gaan voorbereiden. Als stip op de horizon gaan we in deze visie uit van 2050, ook omdat we dit landelijk hebben afgesproken met landelijke, regionale en gemeentelijke overheden. Dit betekent niet dat we tot 2050 wachten om aan de slag te gaan. Utrecht werkt daarnaast ook aan een circulaire stad waarbij op tal van fronten ook het klimaat is gediend en wordt gewerkt aan CO2-reductie. Denk aan minder milieubelastend bouwen (zogenaamd circulair bouwen), circulair ondernemen, circulair inkopen en zorgen dat afval weer is in te zetten als grondstof. Zo draagt Utrecht Circulair ook bij aan de benodigde energietransitie. Als gemeente kiezen we ervoor om aan te sluiten aan het landelijk beleid omdat we als gemeenten juist ook anderen nodig hebben om resultaat te bereiken door zoveel mogelijk mee te koppelen aan andere trajecten.

Inmiddels zijn alle (klimaat)wetenschappers het erover eens dat klimaatverandering en de daarmee gepaarde schade aan biodiversiteit, zich veel sneller voltrekt dan eerder gedacht. Klimaatverandering dekt derhalve de lading niet en geeft ten onrechte een gevoel van rust, we leven in een klimaat- en ecologische crisis. Een crisis, die als we niet nu handelen, extreme gevolgen heeft voor al het leven op aarde. Ook voor de inwoners van Utrecht.

Het onlangs gelekte IPCC rapport schetst een angstaanjagend beeld voor de wereld in 2050. We zien de gevolgen echter vandaag al, op allerlei plekken ter wereld, denk aan Canada en Pakistan. Ofwel: Het klimaat is een drempel overgegaan, waarna extreme temperaturen sneller stijgen dan tot nu toe werd gedacht. Dit kan ook in Nederland gebeuren. Met een plek buiten die verkoeling biedt zoals beschreven in de visie Klimaatadaptatie, zijn we er dan ook niet. Voor mensen in kwetsbare posities, denk aan ouderen slecht ter been, jonge kinderen, in onvoldoende geïsoleerde woningen betekent hitte 'nowhere to run, nowhere to hide' met klimaatdoden tot gevolg.

Geert Jan van Oldenborgh, werkzaam bij het KNMI en hoogleraar in het Engelse Oxford, zegt: *"Als je me een jaar geleden had gevraagd wat de hoogst mogelijke temperatuur van een hittegolf zou zijn daar, zou ik hebben gezegd: waarschijnlijk twee graden boven het vorige hitterecord. Maar het werd bijna vijf graden heter. Hoe dit kan, weten we dus eigenlijk echt nog niet. En dat maakt ons erg bezorgd."*

Handel nu

Hoe snel we de uitstoot van broeikasgassen ook naar beneden brengen, verhitting van de aarde met 1,5 graden is niet meer tegen te houden. Alleen wanneer we NU actie ondernemen kunnen we de meest rampzalige klimaatscenario's nog afwenden, aldus het IPCC, het klimaatpanel van de VN, in haar uitgelekte rapport. Alle signalen staan op rood. De grenzen waarbinnen we ons als mensen nog kunnen aanpassen komen daarmee steeds sneller in zicht.

In de door u gepresenteerde visie, zie ik de ernst van deze prangende kwestie onvoldoende terug. Veel hangt af van de vrijwillige en vrijblijvende goodwill van burgers en bedrijven. Daarmee wordt een groot deel van de verantwoordelijkheid, bij de burger gelegd. De Covid-19 crisis heeft echter duidelijk gemaakt dat nood heilige huisjes, zoals 'de overheid mag niet ingrijpen in de privé-sfeer', kan breken. Juist politici moeten opkomen voor het collectieve lange termijn belang om zo ook de toekomst van de generaties na ons te beschermen.

Laat burgers beslissen

De burger, die wil wel. Zo lieten cijfers van CBS onlangs zien, dat driekwart van de Nederlanders zich zorgen maakt over gevolgen klimaatverandering (CBS, 2021). De wijze waarop de transitie de komende decennia vorm krijgt, zal van invloed zijn op de kwaliteit van leven van huidige en volgende generaties (SCP, 2021). Ervaren eerlijkheid,

We vinden het fijn als burgers betrokken zijn bij hun stad en mee willen denken over het beleid. Daar bieden we op verschillende manieren ruimte voor zoals bijvoorbeeld met deze consultatie, waarbij suggesties kunnen worden gegeven om het beleid te verbeteren. Maar ook in projecten in de wijk waar bewoners samen aan de slag zijn om de straat/ buurt/ stad groener, duurzamer en socialer te maken, bijvoorbeeld met ondersteuning van het Initiatievenfonds.

De inspraakreactie heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.

	effectiviteit, relevantie en bezorgdheid spelen een rol in de mate waarin burgers klimaatregelingen accepteren, zo blijkt uit onderzoek naar het maatschappelijk draagvlak voor klimaatbeleid (TNO, 2021). Dit werd nog eens bevestigd in de participatieve waarde evaluatie over het klimaat (TU Delft, UU, 2021). Van links tot rechts: kiezers willen steviger en eerlijker klimaatbeleid, zo liet ook een rapport van Milieudefensie zien (Milieudefensie, 2021). Drie uitgangspunten Ofwel: Alle onderzoeken naar de opinie van burgers over klimaat, laten zien dat de burger veel verder wil gaan dan de overheid tot nu toe doet. Ik wil u dan ook vragen, de ruimte die inwoners geven om adequate maatregelen te treffen optimaal te benutten door de volgende uitgangspunten te hanteren: Vertel de waarheid over de ernst van de situatie, dat is een andere manier van aanspreken dan burgers te bewegen tot lichtvoetig 'tegelwippen'. Doe wat nodig is, we hebben geen tijd te verliezen. Alleen wanneer wij in 2025 onze uitstoot naar netto nul hebben teruggebracht kunnen we de ergste scenario's van klimaat-ontwrichting nog stoppen. Betrek burgers écht en op een ander participatieniveau dan consultatie. Laat burgers meebeslissen en richt bijvoorbeeld een burgerberaad met mandaat in voor een gedragen en adequaat klimaat- en biodiversiteitsbeleid. 2050 is te laat Tot slot wijs ik u nog op uw eerder gedane belofte om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Nog geen twee jaar geleden riep u bovendien de klimaatnoodtoestand uit. U heeft toegezegd om een maximale inspanning te leveren om de opwarming van de aarde zo veel mogelijk te beperken. Belofte maakt schuld. U kunt het niet met mij oneens zijn, dat 2050 te laat is. Naast versnelde adaptatie moet er actief gehandeld worden naar de dreiging die ons te wachten staat; er is per direct actie nodig.	
4	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
5	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
6	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
7	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
8	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
9	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
10	mag ik jullie er aan helpen herinneren dat we al heel lang geleden zeer intensief hadden moeten beginnen met allerlei maatregelen om de uitstoot van Co2 te verminderen...hebben jullie hier genoeg aan gedaan...zet dit als nummer één op je agenda alstublieft, de tijd wacht niet !	Het terugdringen van de uitstoot van CO ₂ valt onder mitigatie. De Visie Klimaatadaptatie gaat over het aanpassen aan het veranderende klimaat, zie ook reactie 3. De inspraakreactie heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.
11	Goedemiddag team Klimaatbestendig, burgemeester en wethouders van Utrecht,	Zie reactie 3

	Natuurlijk ben ik blij dat gemeente Utrecht bezig is met duurzaamheid, maar eigenlijk vind ik de plannen te weinig. Graag lever ik daarom mijn input op de Visie Klimaatadaptie die vorige maand is uitgebracht, want ik heb het gevoel dat het lang niet genoeg is. Waar het mij op dit moment vooral omdraait is dat jullie visie tot en met 2050 is. Dat is te laat. Hoe snel we de uitstoot van broeikasgassen ook naar beneden brengen, verhitting van de aarde met 1,5 graden is niet meer tegen te houden. Alleen wanneer we NU actie ondernemen kunnen we de meest rampzalige klimaatscenario's nog afwenden. In de door u gepresenteerde visie, zie ik de ernst van deze prangende kwestie onvoldoende terug. Veel hangt af van de vrijwillige en vrijblijvende goodwill van burgers en bedrijven. Daarmee wordt een groot deel van de verantwoordelijkheid bij de burger gelegd. De Covid-19 crisis heeft echter duidelijk gemaakt dat nood heilige huisjes, zoals 'de overheid mag niet ingrijpen in de privé-sfeer', kan breken. Juist politici moeten opkomen voor het collectieve lange termijn belang om zo ook de toekomst van de generaties na ons te beschermen. Misschien dat het niet sneller 'kan', maar dat niet-kunnen is meer een niet-willen vanuit de gemeente. Wij willen wel, alleen moet het wel op een eerlijke manier gebeuren. Daarom ben ik actief geworden bij Extinction Rebellion Utrecht en wil ik jullie graag wijzen op hun uitgangspunten, omdat het kan helpen te laten zien waar het misgaat in jullie Visie Klimaatadaptie. 1. Vertel de waarheid over de ernst van de situatie, dat is een andere manier van aanspreken dan burgers te bewegen tot lichtvoetig 'tegelwippen'. 2. Doe wat nodig is, we hebben geen tijd te verliezen. Alleen wanneer wij in 2025 onze uitstoot naar netto nul hebben teruggebracht kunnen we de ergste scenario's van klimaat-ontwrichting nog stoppen. 3. Betrek burgers écht en op een ander participatieniveau dan consultatie. Laat burgers meebeslissen en richt bijvoorbeeld een burgerberaad met mandaat in voor een gedragen en adequaat klimaat- en biodiversiteitsbeleid. 2050 is te laat Tot slot wijs ik u nog op uw eerder gedane belofte om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Nog geen twee jaar geleden riep u bovendien de klimaatnoodtoestand uit. U heeft toegezegd om een maximale inspanning te leveren om de opwarming van de aarde zo veel mogelijk te beperken. Belofte maakt schuld. U kunt het niet met mij oneens zijn, dat 2050 te laat is. Naast versnelde adaptatie moet er actief gehandeld worden naar de dreiging die ons te wachten staat; er is per direct actie nodig.	
12	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
13	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
14	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3

15	Het is een mooi stuk geworden, erg visueel en geeft duidelijk de noodzaak weer. Ik denk dat wij () hier een voorbeeld aan kunnen nemen om dat ook voor ons vastgoed zo op te zetten.	Dank voor het compliment.
16	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
17	Ik reageer graag op uw visiedocument klimaatadaptatie. Uw visietekst stelt: "Voor overstroming is een regionale aanpak nodig en dit wordt dan ook regionaal opgepakt door de Veiligheidsregio Utrecht en het netwerk Water & Klimaat". Een onderbouwing overstroming voorkomen komt in de tekst niet terug. Momenteel werk ik mee aan een verkenning naar de gevolgen van een hoger calamiteitenpeil voor het watersysteem van het Noordzeekanaal /Amsterdam Rijnkanaal. Dit peil zou van het huidige nul m NAP naar +0,2 m NAP kunnen gaan. Deze maatregel verkleint de faalkans van het watersysteem aanzienlijk (momenteel 1/70 per jaar) , een heeft gevolgen voor aanliggende gebieden zoals Leidsche Rijn, afkoppelen van verbindingen met de vecht, maar raakt ook de sterkte en levensduur van waterkeringen, scheepvaart, vrije afwatering van rurale gebieden, functioneren van riooloverstorten, bereikbaarheid etc. Het overstromingsprobleem voor Utrecht is meer dan alleen het risico op een doorbraak van de Lekdijk, zoals u die in uw visie omschrijft. Ook bij problemen met bemaling in IJmuiden en regenval kan de waterstand regionaal oplopen (wat niet in de stresstesten zit volgens mij). Dit heeft ook gevolgen voor Utrecht. Wellicht is het goed om na te denken over: - De koppeling tussen het stedelijke watersysteem en de afvoer naar Vecht en Amsterdam Rijnkanaal, - Gevolgen van hoog water op het Amsterdam Rijnkanaal en een bijhorend maalverbod, zoals de capaciteit van afwatering richting de Vecht. Hoeveel komt de waterstand omhoog, welke problemen geeft dat (bijv riooloverstorten, of nieuw stadsdeel merwedekanaalzone en zijn energiewinning uit oppervlaktewater) en zijn hiervoor maatregelen nodig? - Kan Leidsche Rijn zijn water nog voldoende kwijt als de sluis bij gemaal de aanvoerder wordt dichtgezet? - Wordt in de ruimtelijke ontwikkeling rekening gehouden met de toenemende kwetsbaarheid van het watersysteem en een mogelijk hoger peil?	Het klopt dat we aangeven dat het thema gevolgenbeperking regionaal wordt opgepakt. Wij zijn als gemeente betrokken bij dit onderzoek. Dit onderzoek kijkt niet alleen naar wat te doen en hoe te voorkomen bij een dijkdoorbraak, maar ook naar overstroming door wateroverlast. In paragraaf 4.4 onderzoeksagenda hebben we de tekst aangevuld over het onderzoek gevolgenberking. Wij zijn sinds de zomer 2021 ambtelijk betrokken bij het lopende onderzoek naar een toekomstbestendig Noordzeekanaal en Amsterdam Rijnkanaal. Daarbij zijn wij ons terdege bewust van het belang van beide kanalen voor de opvang en afvoer van extreme buien en de kwetsbaarheid van de stad Utrecht als deze mogelijkheid wordt beperkt door een maalstop richting het Amsterdam Rijnkanaal. Tot deze zomer was ons nog niet bekend dat de voor- en nadelen van een hoger calamiteitenpeil in het Amsterdam Rijnkanaal wordt onderzocht. Maar gezien de mogelijke gevolgen voor de stad werken wij graag mee aan dit onderzoek om een antwoord te krijgen op de vragen die u stelt. Daarnaast leest u in onze Visie dat wij in ons beleid al preventieve maatregelen nemen door in te zetten op het vasthouden van minimaal 90% van de jaarlijkse neerslag. Hiermee maken we de stad minder afhankelijk van de opvang en afvoer van extreme neerslag. Wij hebben in de Visie het vraagstuk toegevoegd in hoofdstuk 2 bij de kwetsbaarheid voor wateroverlast.
18	Adaptatie klinkt als aanpassen, maar we moeten vooral ook inzetten op de strijd tegen de klimaatverandering! Dus maak van Utrecht de groenste stad van Nederland in uitstoot, watergebruik, circulariteit en natuur in de stad. Middels regelgeving, subsidies, stimuleren van initiatieven (bv voedselbos, circulair Hof van Cartesius, eco-wonen, geveltuinen, wadi's, huisisolatie, mobiliteit etc).	De strijd tegen klimaatverandering heeft te maken met klimaatmitigatie, zie ook reactie 3. De Visie Klimaatadaptatie gaat over het aanpassen aan het veranderende klimaat. De inspraakreactie heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.

	We staan globaal bekend om onze wonderschone stad, maak daar een wonderSCHONE stad van! Het zal zich ruimschoots uitbetalen in toerisme, werkgelegenheid, leefbaarheid etc.	
19	Graag wil ik reageren op de conceptvisie klimaatadaptatie van gemeente Utrecht, die t/m 29 juli 2021 Met veel plezier heb ik de conceptvisie klimaatadaptatie doorgelezen. Complimenten voor deze uitgebreide en vergaande visie met een hoog ambitieniveau richting 2050. Ik wil graag de volgende opmerkingen mee geven en mogelijkheden voor verbetering: 1. De route naar 2050 is wat tijd betreft een lange termijn. Wat zijn concrete tussendoelen (smart) tot 2050? Hoe en wanneer worden deze uitgewerkt? 2. Vervolg vraag die hiermee te maken heeft: worden er prestatie-indicatoren ontwikkelt die in de tussentijd worden gemonitord voor eventuele bijsturing om de doelen te bereiken? 3. Een aantal kaarten uit de stresstesten zijn gebruikt als uitgangspunt voor deze concept visie. Vindt ook monitoring plaats of dit in de praktijk ook realistisch is? 4. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is de hitte in de stad. Hoe wordt de maximum gevoelstemperatuur gemonitord ten opzichte van buitengebied? Hoe kunnen bewoners hierbij een rol spelen? 5. De visie omvat vele groene maatregelen, waaronder het aanplanten van bomen. Hoeveel bomen kunnen of moeten voor de leefbaarheid bijgeplant worden en wat is het te verwachten effect hiervan in de binnenstad en omliggende wijken? 6. Per wijk zijn verschillende plekken aanwijsbaar waar de hittestress verminderd kan worden. Kunnen inwoners ook zelf plaatsen aanwijzen of aandragen die voor vergroening in aanmerking komen? 7. Is de wateroverlastkaart (piek van 80 mm, 1 keer in de 100 jaar) nog representatief gezien de veel extremere weerssituatie die recent mogelijk is gebleken in Zuid-Limburg, België en Duitsland? 8. Welk aandeel van het regenwater dient in de bodem te worden gebufferd en blijft dit voldoende beschikbaar voor het huidige en nog aan te planten groen in periodes van droogte? 9. Kansen voor Utrecht: Nederland heeft zich gecommitteerd aan het klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent ook dat de CO2-emissies verder moeten worden gereduceerd, wat ook een doel binnen gemeente Utrecht zal zijn. De bodem in gemeente Utrecht (binnen en buitengebied) heeft de potentie om door te zorgen dat meer koolstofvastlegging in de bodem plaatsvindt, te zorgen voor win-wins op zowel het gebied van klimaatadaptatie als -mitigatie. Parallel aan de inzet om het koolstofgehalte van bodems jaarlijks met 0,04 % te laten stijgen, liggen hier kansen voor Utrecht. Door maatregelen van duurzaam beheer mee te nemen in de visie (en uitvoering) op klimaatadaptatie, kan de Utrechtse bodem tegelijk ook zorgen voor een klimaatbestendigere bodem (meer organische stof in de bodem betekent beter watervasthoudend vermogen, betere droogteresistentie, betere biodiversiteit etc.) en voor meer CO2-reductie. Deze aanpak is ook landelijk in ontwikkeling, zoals binnen de landbouwsector. De mogelijkheden hiervan onderzoeken, past prima in de onderzoeksagenda van deze visie.	1. Het klopt dat er nu geen tussendoelen zijn benoemd, in hoofdstuk 1 van de reactienota gaan wij hier nader op in. 2. Zie hiervoor de paragraaf over indicatoren in hoofdstuk 1 van de reactienota. 3. Dit gebeurt in de uitvoering. Via nader onderzoek zal worden nagegaan of de prioriteitsgebieden die zijn bepaald via modelberekeningen ook in werkelijkheid kwetsbaar zijn en prioriteitsgebied moet blijven. Ook kunnen er andere prioriteitsgebieden bij komen als uit meldingen of andere signalen blijkt dat er elders een groot probleem is. 4. De gevoelstemperatuur is nu berekend en in de stresstest weergegeven. De huidige methodiek is gevalideerd met behulp van metingen. Bij de nieuwe stresstesten in 2024 zal hier wederom naar worden gekeken, maar in de uitvoering nemen we dit mee. Met diverse kennisinstellingen zijn we bezig de methodiek te verbeteren. Hierbij kijken we ook naar de werkelijk gemeten temperaturen uit het project hitte meet je stad. Mocht er aanleiding zijn om eerder nieuwe stresstesten uit te voeren dan doen we dat. 5. We hebben een schatting gemaakt als we hittestress willen verminderen via schaduw van extra bomen. In dat geval hebben we ongeveer 60.000 bomen in straten nodig hebben om klimaatbestendig te worden. Hierbij hoort de kanttekening dat dit aantal nodig is als we het hitteprobleem alleen met bomen oplossen. Een boom plaatsen is niet altijd mogelijk maar ook niet altijd de oplossing voor het probleem. In de praktijk zullen er dus geen 60.000 nieuwe bomen hoeven te worden geplant maar ook gekozen worden voor andere, technische, oplossingen. 6. In de volgende fase gaan we kijken hoe we inwoners kunnen betrekken en stimuleren. We nemen hierin het idee mee over aanwijzing van plaatsen door inwoners. Bedankt voor de tip. 7. Op dit moment vinden wij de bui van 80 mm/uur representatief. Dit is een bui met een momenteel een kans van voorkomen van eenmaal per 250 jaar. Gangbaar in Nederland is bescherming tegen een extreme bui met een herhalingskans van eenmaal per 100 jaar. Wij kiezen dus al voor een hoger beschermingsniveau dan landelijk gebruikelijk is Als uit de nieuwe KNMI-scenario's blijkt dat deze bui niet meer representatief is, dan zullen we overwegen ons beleid aan e passen. 8. Op dit moment hebben we gekozen voor de algemene doelstelling om 90% van de neerslag vast te houden. Door ervaring en aanvullend onderzoek brengen we dit de

		komende tijd preciezer in beeld en passen we waar nodig maatwerk toe of passen we de doelstelling aan. 9. Bij koolstofvastlegging volgen we de landelijke route. 10. De inspraak heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.
20	Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de ontwerpvisie Klimaatadaptatie van de gemeente Utrecht. Ik heb de visie met belangstelling gelezen en kan me er goed in vinden. Het is een brede ambitieuze visie, met een aantal belangrijk acties/stappen om te zetten. Het is jammer dat de doorklik-links naar de kaarten en informatieve sites niet werken, maar dat is niet de reden voor deze zienswijze. Er zijn een paar punten waar ik nog aandacht voor wil vragen, omdat ze in de visie wat onderbelicht zijn: 1. Er worden in de visie Klimaatadaptatie veel rapporten, plannen en visies genoemd die een duidelijke relatie hebben met één of meerdere onderdelen uit de visie. Dat is ook logisch, want klimaatadaptatie is stadsbreed en veelomvattend. Wat ik helaas nog mis in de lijst is de nu in ontwikkeling zijnde Visie Stadswater, vanwege het belang om een goede balans te vinden tussen alle gebruiksfuncties van het water, de aanwezigheid en ontwikkeling van ecologisch gevarieerde oevers en groengebieden, een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving en de noodzaak om Utrecht klimaatbestendig te ontwikkelen. In mijn ogen is het essentieel dat de onderlinge samenhang in beide visies wordt onderkend. Ik zou verwachten dat de Visie Klimaatadaptatie een aantal kaders en randvoorwaarden meegeeft die voor wat betreft gebruik en exploitatie in de Visie Stadswater worden uitgewerkt. In de startnotitie Visie Stadswater wordt helaas slechts een nogal korte en vrijblijvende melding gedaan dat het thema klimaatadaptatie raakt aan de visie Stadswater, dat het beleid en de maatregelen daarvoor worden beschreven in de Visie Klimaatadaptatie en dat er regelmatig wordt afgestemd met de collega's die zich daarmee bezighouden. Geconcludeerd wordt dat het niet nodig is om in de Visie Stadswater aandacht aan klimaatadaptatie te besteden. Daarmee blijft volstrekt onduidelijk in hoeverre klimaatadaptatie een bepalende factor wordt bij de afwegingen rond de verschillende gebruiksfuncties en exploitatie van vaarwegen en zwemwateren. De Visie Klimaatadaptatie zal daarom explicieter moeten verwijzen naar de Visie Stadswater. 2. Als het gaat om de relevante plannen van partners: hier verbaast het me dat het Waterbeheerprogramma 2022-2027 van de waterschappen niet genoemd wordt. Het ontwerpprogramma van De Stichtse Rijnlanden ligt momenteel – tot 13 september – ter visie en dat van Amstel, Gooi & Vecht vast ook rond diezelfde tijd. Beide programma's gaan voor een groot deel ook over klimaatadaptatie en het stedelijk water en zijn voor de gemeente bijzonder relevant. Ook verbaast het me dat de rol van het drinkwaterbedrijf als relevante partner niet genoemd wordt, in verband met de noodzaak om zuiniger om te gaan met ons drinkwater en de bescherming van ons grondwatersysteem.	Het klopt dat de links niet werkten, excuses daarvoor. In de nieuwe versie is dit verholpen. 1. U heeft gelijk dat de Visie Stadswater ontbreekt bij het overzicht met beleidsstukken die raken aan de Visie Klimaatadaptatie. We hebben deze daarom alsnog opgenomen in hoofdstuk 1.2. 2. Wij onderschrijven het belang van een goede samenwerking tussen de partners. Wij kiezen ervoor om in de Visie alleen te verwijzen naar stukken van de gemeente zelf of waar wij een bijdrage aan hebben geleverd. De noodzaak van zuiniger omgaan met drinkwater en bescherming van grondwatersysteem in relatie tot het drinkwaterbedrijf is opgenomen in waterproof030 en zodoende is Vitens ook een partner, maar beschrijven wij niet separaat in de visie.

	3. Mooi dat communicatie veel aandacht krijgt. Helaas overheerst daarin nog een beetje het beleren en informeren. Er zijn echter ook veel bewoners, ondernemers en organisaties al actief en soms ook heel deskundig. En in elk geval heel gemotiveerd om de handen uit de mouwen te steken voor een groene, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Is het dan niet ook logisch om uit te spreken dat je dit als gemeente wilt stimuleren en zo nodig verder faciliteren? In elk geval dankbaar gebruik van maken. 4. Tenslotte mis ik in de financiële paragraaf nog de (maatschappelijke) baten en aanvullende doelen die meerwaarde geven, als criterium bij de financiële afweging. Kunnen deze nog worden toegevoegd?	3. Het klopt dat wij graag de inwoners informeren, omdat wij zien dat de bewustzijn op klimaatadaptatie nog niet voldoende is bij alle inwoners. Wij zijn het eens met stimuleren van initiatieven van actieve inwoners, ondernemers en organisatie. Dit nemen wij mee in de uitvoering. 4. Wij zijn het met u eens dat ook andere (maatschappelijke) baten een rol spelen in de financiële afweging. Wij benoemen deze baten in hoofdstuk van de visie met de kanttekening dat het nog lastig om deze te kwantificeren.
21	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
22	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
23	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
24	Idem aan inspraak 3	Zie reactie 3
25	Allereerst willen we de gemeente feliciteren met de totstandkoming van de Visie Klimaatadaptatie. Vanuit de Meet Je Stad community van Milieucentrum Utrecht hebben we vanaf de zijlijn gemerkt dat het proces veeleisend was en langer duurde dan verwacht. We kunnen ons dat voorstellen want de gevolgen van klimaatverandering zijn ingrijpend en strekken zich uit over vele beleidsterreinen. De schade door extreme hoosbuien kan aanzienlijk oplopen. De gevolgen van aanhoudende hitte in de stad zijn nu al te merken. Woningen zijn er vaak niet op ingericht. Ook vanuit de deelnemers aan het Meet Je Stad Utrecht project krijgen we feedback over ervaren hittestress binnenshuis, zoals slaapproblemen. Klimaatverandering sluipt onze levens binnen, is nu al voelbaar. Voor veel stadsbewoners is de voor de hand liggende maatregel de installatie van een airco. Een korte termijn oplossing die klimaatverandering juist in de hand werkt. Hoe gaat de gemeente daar mee om? Dat is misschien ook een kritische noot bij de Klimaatadaptatie Visie. Op een bepaalde manier lijkt het stuk een zekere rust uit te stralen. De noodzaak van klimaatadaptatie wordt stevig onderbouwd maar tegelijk lijkt het jaar 2050 nog ver weg. Het gaat over de kans op overstromingen van eens in de 100 jaar en kaarten laten zien hoe zeldzame gebeurtenissen de stad veranderen. Een schril contrast met de actualiteit van dit moment. In de inspraakperiode alleen al regent het extreme situaties om de stad heen. Een vroege hittegolf, een valwind die enorme schade en schrik veroorzaakt in Leersum, overstromingen die in Duitsland en België vele doden eisen ten gevolge van extreme hoosbuien en tot evacuatie leiden in Limburg en ga zo maar door. De extreme weersomstandigheden van de afgelopen tijd maakt pijnlijk duidelijk dat de stad Utrecht nu of in de nabije toekomst al door extreem weer getroffen kan worden. Wat de vraag oproept of de gemeente daar nu al klaar voor staat. Welke meest kwetsbare gebieden in de stad worden het eerst aangepakt? Hoe voorkom je dat kwetsbare stadsbewoners nu al ziek worden van hittestress? Wat zijn de gevolgen als een valwind de stad Utrecht treft? Heeft de gemeente Utrecht daar een scenario voor klaar liggen?	Wij zijn het eens dat airco's geen oplossing zijn voor hittestress voorkomen. In hoofdstuk 1 geven wij hier uitgebreid antwoord op hoe we hier mee omgaan. We hebben de prioriteiten op kaart gezet en de volgende stap wordt kijken welke eerste aan te pakken, dit valt samen met projecten van andere programma's, want we willen zoveel mogelijk meekoppelen. Om te voorkomen dat huidige inwoners ziek worden hebben we een lokaal hitteplan

	Met het burgerwetenschap project Meet Je Stad Utrecht verzamelen wij sinds 2019 veel data over klimaat en creëren we bewustzijn voor klimaatverandering. Wij bouwen een lerende community van stadsbewoners op met een netwerk van meetstations in groene en versteende stadsbuurten en streven naar een ring van meetpunten om de stad heen waarmee we het stedelijk hitte-eiland effect kunnen bestuderen. Het is goed dat dit project ook diverse keren wordt genoemd in de Visie Klimaatadaptatie. Wij zijn blij met deze erkenning en willen in dit project nadrukkelijk samenwerken met de gemeentelijke organisatie. Graag zien wij daarom de gemeentelijke bijdrage aan dit project gecontinueerd. Ondersteuning van dit project draagt bij aan de bewustwording over klimaatverandering en het belang van klimaatadaptatie in de stad. Zo kunnen wij samen optrekken om de invloed van groene daken, schaduwrijke bomen en waterpartijen zichtbaar te maken. In de Visie wordt benoemd dat de gemeente maar zeggenschap heeft over 40 procent van de ruimte in de stad. Er wordt veel verwacht van particulieren die hun tegeltuin opbreken en groen aanplanten. Een prima zaak die ook de biodiversiteit en leefbaarheid in de stad vergroten. De uitdaging is om dit ook bij de bewoners van de stad in beeld en tussen de oren te krijgen. En om hen handelingsperspectief te bieden. Het Milieucentrum heeft hierover het afgelopen jaar in samenwerking met diverse partners online bijeenkomsten georganiseerd onder de titel 'Jouw tuin klimaatproof' waar veel interesse voor was. Wij zijn benieuwd naar de ambitie van de gemeente op het gebied van vergroening van particulier bezit. Daarbij gaat het niet alleen om tuinen, maar ook om vergroening van grote bedrijventerreinen. Daarnaast is het van belang om bewoners enthousiast te maken om samen zelf het initiatief te nemen om hun tuin en hun omgeving te vergroenen. Utrecht Natuurlijk en het Milieucentrum Utrecht nemen thans gezamenlijk, mede op uitnodiging van de gemeente, het initiatief tot een platform van groene zelfbeheerders. Het is van groot belang dat de gemeente in aansluiting op het uitgangspunt van "groen tenzij" de zelforganisatie van bewoners om te komen tot een gewaardeerde groene leefomgeving -in welke vorm ook- actief en blijvend ondersteunt. Het is in de praktijk van co-creatie, bouwend op bewustzijn, kennis en handelingsperspectief van bewoners dat klimaatadaptatie het krachtigst kan worden verankerd. Tenslotte vragen wij aandacht voor de link tussen klimaatmitigatie en klimaatadaptatie. Het lijken soms twee verschillende werelden maar ze hebben alles met elkaar te maken. Het is fijn dat er koele plekken worden gecreëerd in de nabijheid van je huis maar waar moet je 's nachts naar toe? De inrichting van de woning en de mate van isolatie, zijn bepalend voor een gezonde nachtrust tijdens hitteperiodes. Zonnepanelen op een groen dak gaan klimaatverandering tegen en dragen bij aan een aangename leefklimaat in de stad. Twee vliegen in één klap. Nu extreme weersomstandigheden steeds dichterbij komen is dit het moment om serieus met stadsbewoners samen te werken, om klimaatverandering tegen te gaan en tevens die tegels te wippen!	ontwikkeld. Hier hebben we al mee proefgedraaid en wordt dit jaar nog vastgesteld. Voor het voorkomen van schade bij valwinden is geen scenario, maar de crisisorganisatie van de gemeente Utrecht en de Veiligheidsregio Utrecht is voorbereid op de (gevolgen van) een veelheid van scenario's. Extreem weer is opgenomen in het risicoprofiel van de veiligheidsregio en krijgt zodoende extra aandacht in de preparatie van de crisisorganisatie. Wij willen graag groene tuinen met weinig verharding. In de visie geven we aan dat we dit willen stimuleren. Via onze bewustwordingscampagne Waterproof030 hebben we hier al acties op ondernomen, zoals deelname aan het NK Tegelwippen. De bedrijventerreinen zijn opgenomen als prioriteitsgebieden, omdat hier veel verharding en hittestress is. In ons netwerk Water en Klimaat en het uitvoeringsprogramma van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) is de aanpak van bedrijventerreinen als project opgenomen. Wij sluiten als gemeente hierbij aan. De inspraak heeft niet geleid tot aanpassingen in de visie.
26	"klimaatadaptatie"	Zie reactie 3

Het is beschamend hoe naïef dit is. Dweilen met de kraan open en die kraan gaat steeds harder. Eerst die kraan dichtdraaien!!

Zolang de toename van co2 (en andere broeikasgassen) niet tijdig gestopt wordt, heeft het NUL zin om over adaptatie te praten. KEIHARDE MAATREGELEN NU!

De verwachting is dat rond 2050 er 1 billion klimaatvluchtelingen zullen zijn! Waar zijn de plannen om die op te vangen?

De verwachting is dat het water de komende 20 jaar 15meter stijgt! Maar utrecht kan het niks schelen want de binnenstad ligt hoog genoeg.

De verwachting is dat aan het eind van de eeuw het iq 15 punten daalt door een teveel aan CO2 en dus een tekort aan zuurstof in de lucht!

Prioriteit nummer 1 is de klimaat hell die iedereen te wachten staat te beperken. dus niet aan komen zetten met wat extra plantsoen.

en ja ik ben boos en verdrietig. en ja ik voel me machteloos als burger.

Ik begrijp dat deze klimaatadaptatie van bovenaf komt. maar het is tijd om de bal terug te gooien en ze daarboven te vertellen dat ze met iets beters moeten komen.

Zelfs als we slechts 1.5°C stijgen is deze adaptatie onzin.

Wat ik graag zou willen zien:

- Alle niet-elektrische personenauto's en motoren verbieden!
- Subsidies op zuivel en vlees en vis-industrie afschaffen. In plaats daarvan een klimaatbelasting op zuivel en vlees. Zuivel en vlees zijn bovendien kankerverwekkender dan tabak.
- Klimaatbelasting op vliegverkeer.
- tjá, eigenlijk alles wat een broeikasgas produceert belasten.
- Eerlijke voorlichting! te beginnen met alle politici.

De klimaatcrisis is niet van korte duur. als we NU niet alles inzetten, kan het nog duizenden jaren duren voor de planeet weer leefbaar wordt.

3 Reacties op het concept Visie Water en Riolering

Visie Water en Riolering

Reactie belangstellenden op concept

Hieronder wordt de inhoud van uw inspraakreactie vermeld. Alle persoonlijke en adresgegevens zijn geanonimiseerd

Antwoord

Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de ontwerp-visie Water en Riolering van de gemeente Utrecht. Ik heb de visie met belangstelling gelezen en kan me er goed in vinden. Het is belangrijk dat het watersysteem niet alleen vanuit de technische insteek wordt benaderd en dat de opgaven en aanpak in samenhang met de vele andere ruimtelijke en stedelijke thema's worden bekeken. In samenwerking met iedereen die een rol heeft, kan of zou moeten hebben. Alleen dan is het mogelijk om echt toekomstbestendige oplossingen te realiseren.

1. Een belangrijke ambitie is het sluiten van kringlopen en terugwinnen/hergebruiken van grondstoffen. Wat ik echter lees op pag 25 heeft me erg verontrust. Daar staat dat afgelopen jaren de meeste bagger uit Utrechtse watergangen is gebruikt voor het verondiepen van de Hoogekampse Plas bij Groenekan. Ik vraag me af of de gemeente beseft wat deze niet-schone bagger daar – een natuurplas, in trek bij watervogels – teweeg brengt. Er blijken namelijk veel milieuvreemde stoffen in de toegepaste bagger te zitten, o.a. veel piepschuim. Dit komt daar vervolgens in grote hoeveelheden boven drijven, zoals te zien op onderstaande foto uit februari 2019. Met name de ontelbare piepschuim bolletjes in de oevers vormen een bedreiging, omdat het niet wordt afgebroken. Bekend is dat dieren (vogels) dit voor voedsel aanzien, waar het zich ophoopt in het lichaam. Pas na diverse meldingen van een verontruste bewoner uit De Bilt werd maart 2020 een schoonmaakactie uitgevoerd (2e foto). In de zomer van 2020 leidde het hoge nutriëntengehalte in de bodem vervolgens ook tot een explosie van blauwalg (3e foto). Het kan best zijn dat het allemaal binnen de normen valt en dat de bagger volgens de protocollen correct is gecontroleerd en aangeleverd, maar deze normen passen in elk geval totaal niet bij de doelen van een natuurplas! 20% milieuvreemde stoffen (in gewicht!) levert nooit Gezond Water op. Bent u het me eens dat dit zeer ongewenst is, dat het niet past bij onze zorgplicht en bij de kringloopgedachte en dat het indruist tegen onze ambities/beleidsregels van een diervriendelijke en gezonde leefomgeving? En dat we hier dus ook niet kunnen spreken van een nuttige toepassing? Het lijkt me ook in strijd met het gemeentelijk beleid om de verspreiding van plastics in het milieu tegen te gaan. Vandaar mijn oproep of de gemeente in de visie als beleidskeuze kan

1. Wij delen uw mening dat bagger alleen hergebruikt kan worden als deze schoon is en voldoet aan de gestelde voorwaarden. Wij weten dat de bagger die wij hebben aangeleverd bij de Hoogekampseplas steeds is gekeurd en getoetst, voordat ze is hergebruikt om te verondiepen. Omdat wij als gemeente niet betrokken zijn geweest bij de verondieping zelf, kunnen wij niet beoordelen of dit de oorzaak is van de verontreiniging die u heeft waargenomen. U kunt hiervoor het beste navraag doen bij Natuurmonumenten, de beheerder van de plas. Wel hebben wij n.a.v. uw reactie bij de betreffende tekst in paragraaf 3.4 in de Visie toegevoegd dat bagger alleen hergebruikt kan worden, voor zover de bagger voldoet aan de criteria voor hergebruik.

toevoegen dat voor het nuttig inzetten van baggerspecie striktere normen/toepassingscriteria worden uitgewerkt, passend bij de bestemming, in lijn met de eigen waterkwaliteitsdoelen en duurzaamheidsambities. En/of als voorwaarde op te nemen dat de plastics en andere probleemstoffen/verontreinigingen eruit gefilterd worden, vóórdát ze worden aangeboden als herbruikbare bagger.

2. Wat ik in de beschrijving van het oppervlaktewatersysteem nog mis is de opmerking dat de (lokale) waterkwaliteit ook beïnvloed wordt door de aanwezigheid van water- en oeverplanten (en de variatie daarin). Ook allerlei waterdieren hebben invloed op de waterkwaliteit. Flora en fauna is dus niet alleen afhankelijk van de waterkwaliteit, maar ook een sturingsfactor. In combinatie met een natuurvriendelijke inrichting. Dit blijft ook onderbelicht in 3.6 Gezonde Waterkwaliteit (pag 25-26). Het is in mijn ogen een extra argument voor het versterken van de biodiversiteit in en langs het water. Oorzaak-gevolg en vice versa. Kan dit punt worden toegevoegd?
3. Tevens mis ik hier de notie dat niet alle planten en dieren een goede uitwerking hebben, omdat sommige soorten de neiging hebben andere weg te concurreren of ziekten, plagen en/of schade veroorzaken. En dat het daarom belangrijk is om te zorgen voor een goede variatie planten en dieren die elkaar in evenwicht houden. Naast de Utrechtse soortenlijst zou daarom ook een lijst toegevoegd moeten zijn van de probleemsoorten. Kan zo'n lijst er komen, met inbegrip van de omstandigheden waaronder ze gedijen, de schade die ze veroorzaken en de aanpak om ze in te dammen/de schade te minimaliseren? Ofwel een verwijzing waar dit is terug te vinden?
4. Extra aandacht wil ik vragen voor een goede borging van de ecologische doelen en ambities in de (dagelijkse) uitvoering van het beheer en onderhoud., zowel als het gaat om de eigen diensten als om uitbestede werkzaamheden. Er zijn teveel negatieve voorbeelden dat het niet afdoende is om beleidsregels en afspraken op papier te zetten. Wordt dit in het Programma verder uitgewerkt? Zodat het per ongeluk afmaaien of verwijderen van met zorg ontwikkelde natuur wordt voorkomen/gemimaliseerd? Zowel projectleiding als ook op de werkvloer moet men weten wat wel/niet de bedoeling is.
5. pag 39 n.a.v. het 1e beleidskaderpunt onder beleidskeuze 7: Is het wel reëel om te beloven dat bij buien met een intensiteit die gemiddeld 1x per jaar optreden, totaal geen water op het straatoppervlak blijft staan? Gaat het er niet meer om in welke mate en hoe lang water op straat acceptabel is? Af en toe een plasje, of een nat geultje tegen de stoeprand of in het midden van de weg, is toch niet zo erg? Is het niet wat overdreven (en kostbaar) als we bij 1x per jaar de grens leggen?

2. In paragraaf 5.4 beschrijven we het onderdeel ambitie de factoren die invloed hebben op de waterkwaliteit. Hier noemen we nadrukkelijk ook de aanwezige waterplanten, oeverplanten, vissen en andere fauna. Wij vinden dit voldoende. Behalve de aanpassing die we hebben doorgevoerd n.a.v. uw derde opmerking, hebben we de tekst in paragraaf 3.6 daarom op dit punt niet aangepast.
3. U heeft gelijk dat dit onderwerp ontbreekt in de visie. Wij hebben daarom in paragraaf 3.6 na de beschrijving van de Utrechtse soortenlijst de volgende alinea toegevoegd:
“Naast soorten die we willen beschermen in Utrecht zijn er ook soorten planten en dieren die we bestrijden. Over het algemeen betreft dit soorten die hier van nature niet voorkomen en de gezondheid, de werking van het water- en rioleringsstelsel of de biodiversiteit aantasten, de zogenaamde invasieve exoten. Voorbeelden hiervan zijn de Amerikaanse rivierkreeft en de reuzenberenklauw. Onder regie van de provincie werken we samen met buurgemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat aan plannen om de invasie exoten te bestrijden”.
4. In paragraaf 5.4 bij het onderdeel strategie beschrijven wij de belangrijkste keuzes die we maken bij het beheer en onderhoud om de belangen voor de ecologie te borgen. Wij vinden dat we dit onderwerp hiermee voldoende behandeld hebben. Voor een uitgebreidere beschrijving verwijzen wij u naar de [gedragscode flora en faunawet van de gemeente Utrecht](#) op de website met het gemeentelijke groenbeleid.
5. In de Visie hebben wij bij beleidskeuze 7 aangegeven dat wij ons inspannen om de door u beschreven doelstelling te halen. Dit is wat anders dan dat wij beloven dat dit ook altijd lukt, oftewel een resultaatsverplichting. Zoals u terecht stelt kunnen wij dit niet beloven. Vandaar dat wij onze doelstelling nadrukkelijk beschrijven als een inspanningsverplichting om onze riolering en wegverharding op dit niveau te krijgen. Wij hebben de tekst in de Visie niet aangepast.

6. In hoeverre biedt de Visie Water en Riolering de ruimte dat ook bewoners/collectieven die niet direct aangrenzend eigenaar zijn een rol kunnen spelen in het beheer/onderhoud van bv natuurvriendelijke oevers/vegetatie-eilanden/objecten t.b.v. flora en fauna? Kan hiervoor in 5.4.4 een punt worden toegevoegd? Is de Visie Water en Riolering vervolgens wellicht een logische plek om aan te geven hoe de gemeente wil stimuleren/ondersteuning bieden aan bewoners/initiatiefnemers die zelf met voorstellen komen om het watersysteem in de openbare ruimte komen te verbeteren? Of is het de bedoeling om dit in één van de andere visies/programma's aan de orde te stellen? In dat geval hoor ik graag waar ik dat kan terug vinden. 7. tenslotte nog een paar opmerkingen bij de kaarten: - Ambitiekaart oppervlaktewaterkwaliteit (pag 69): klopt het dat er geen enkele watergang als doel 'natuurlijk' heeft gekregen? Zo ja, heeft echt geen enkel water die potentie? En waarom ontbreekt landgoed Amelisweerd op de kaart? Welke doelen hebben de watergangen daar? - Kunnen ook de namen van de watergangen op de kaarten worden ingevoegd (niet alleen de straatnamen ernaast)? Verder is het vreemd dat de enige naam die erin staat verkeerd is: namelijk in de Oude Gracht staat Vecht.	6. Wij delen uw mening dat dit punt nu ontbreekt. Daarom hebben we in paragraaf 5.4.4 de volgende tekst toegevoegd: "Voor het aanplanten en maaien van watergangen en oevers geldt dat wij conform ons zelfbeheerbeleid ervoor open staan om dit onderhoud te laten uitvoeren door bewoners, omdat die meer maatwerk kunnen leveren". 7. Het klopt dat geen enkele watergang als doel "natuurlijk" heeft gekregen. Samen met Hooogeemraadschap De Stichtse Rijnlanden achten wij dit momenteel niet haalbaar. Een verwijzing naar de onderbouwing van de ambities hebben wij toegevoegd bij de online versie van de kaart. Landgoed Amelisweerd ligt grotendeels in de gemeente Bunnik en is daarom buiten beschouwing gebleven. De namen van de watergangen zijn onderdeel van de achtergrondkaart. Deze kunnen wij niet aanpassen waardoor helaas in de Oude Gracht de naam Vecht staat.
---	--